

DET ÄR VÄL DISKRIMINERING?

Lärrarhandledning

Diskriminering är en viktig förklaring till fattigdom och utanförskap – både i Sverige och i resten av världen. Men vad är egentligen diskriminering? I den här övningen får eleverna undersöka det.

Diskriminering innebär att människor på grund av till exempel kön, sexuell läggning eller etnicitet förvägras sina mänskliga rättigheter. För att få en bättre förståelse för vad som är diskriminering och vad som inte är det får eleverna i denna övning analysera flera svenska fall och ta ställning till om dessa utgör diskriminering eller inte.

GENOMFÖRANDE

Dela in klassen i grupper (tre till fem i varje grupp). Övningen består av en uppgiftsbeskrivning och ett papper med fall. Dela ut materialet till grupperna så att de har en uppgiftsbeskrivning och ett papper med fall per grupp.

Övningen består av tio fall. Vissa av fallen har varit ärenden för diskrimineringsombudsmannen och lett fram till fällande domar eller förlikningar. Men vissa fall är påhittade och har aldrig varit en fråga för DO. Personerna har inte blivit särbehandlade utifrån någon av diskrimineringsgrunderna. Men vilka är vilka?

Eleverna läser och diskuterar i sina grupper. Efter varje fall finns det två alternativ som eleverna kan välja mellan: Diskriminering - ja eller nej? De kryssar i det svar som de har kommit fram till i gruppen. Nedan följer de olika fallen, svaret på om det har bedömts som diskriminering eller om det är ett påhittat fall, samt länkar till varje fall på DO:s hemsida.

FALL 1. En kvinna sökte anställning på en tolkcentral där tolkningen i huvudsak erbjöds via telefon eller video. Hon kallades till anställningsintervju men företaget avbröt intervjun när det blev känt att den hon inte hälsade genom att ta i hand. Kvinnan hälsade inte fysiskt på personer av motsatt kön, på grund av sin religiösa övertygelse. Istället hälsade hon på män genom att lägga handen på hjärtat.

Diskriminering! DO stämde företaget och ärendet togs upp i Arbetsdomstolen. AD ansåg att tolkningsföretaget hade utsatt kvinnan för indirekt diskriminering. Enligt domstolen skulle företaget betala totalt 40 000 kronor i skadestånd till kvinnan.

FALL 2. I en högstadieskola i Östersund bestämde skolledningen att det inte skulle serveras vegetarisk mat i skolmatsalen, eftersom det fanns så få vegetarianer på skolan. Det innebar att fyra elever som var vegetarianer tvingades avstå från att äta i matsalen och de fick medföra egen lunch till skolan varje dag.

Inte diskriminering. Påhittat fall. Vegetarianism är inte någon diskrimineringsgrund.

FALL 3. En man från Skövde var på anställningsintervju för en tjänst i Falköping. Under intervjun frågade chefen om han kunde tänka sig att flytta till Falköping eftersom företagets kontor låg där. Mannen svarade att detta inte vore nödvändigt eftersom det går att pendla. När mannen ringde upp chefen några dagar senare för att fråga hur det hade gått fick han svaret att jobbet hade gått till en person som bodde närmare.

Inte diskriminering. Påhittat fall.

FALL 4. En man praktiserade hos en kommun. Snart började en kollega utsätta honom för trakasserier som hade samband med hans religion. Mannen tog flera gånger upp problemet, dels med sin kontaktperson på Arbetsförmedlingen, dels med sin närmaste chef. Ändå fortsatte kränkningarna. Efter ett tag lämnade mannen praktikplatsen på grund av detta.

Diskriminering! DO gjorde en utredning och anser att det har varit fråga om trakasserier som har samband med mannens etniska tillhörighet och religion. DO ansåg också att kommunen borde ha gjort mer för att förhindra fortsatta trakasserier. Kommunen medgav detta och skulle enligt överenskommelse betala 40 000 kronor i ersättning till mannen.

FALL 5. En kvinna hade en provanställning som restaurangbiträde hos en cateringfirma och hade arbetat i ungefär en månad när hon fick veta att hon var gravid. Efter att ha berättat om graviditeten för sin chef avslutade han hennes provanställning.

Diskriminering! DO ansåg att skälet till att provanställningen avslutats har haft samband med graviditet och föräldraledighet. Kvinnan hade missgynnats i strid med diskrimineringslagen och föräldraledighetslagen. Parterna träffade en förlikning där företaget skulle betala ersättning till kvinnan.

FALL 6.

En man ansökte till polisutbildningen, och uppfyllde alla antagningskrav på Polismyndighetens hemsida. Men han nekades att komma in på utbildningen med hänvisning till att han tidigare hade dömts för flera grova brott.

Inte diskriminering! Påhittat fall. Att ha punkter i belastningsregistret är ingen diskrimineringsgrund.

FALL 7. Ett bussbolag nekade tre chaufförer visstidsanställning med hänvisning till deras ålder. Bolagen hade satt upp en övre åldersgräns på 70 år för när de inte längre ingick nya avtal om behovsanställningar med förare. Syftet till åldersgränsen var ökad trafiksäkerhet.

Diskriminering! DO ansåg att chaufförerna hade blivit diskriminerade av skäl som har samband med deras ålder. Bussbolaget dömdes i Arbetsdomstolen att betala 40 000 kronor i diskrimineringsersättning till var och en av de tre chaufförerna.

FALL 8. En gravid transman ville teckna en gravidförsäkring hos Folksam. Till en början försökte mannen ansöka via bolagets webbplats. När det inte fungerade ringde han i stället till bolagets kundtjänst men fick vid två olika tillfällen beskedet att det inte var möjligt att teckna försäkringen för personer med manligt personnummer.

Diskriminering! Enligt DO hade mannen utsatts för diskriminering som hade samband med kön. Bolaget medgav diskrimineringen och betalade enligt en överenskommelse 50 000 kronor i ersättning till mannen.

FALL 9. Två kvinnor besökte en restaurang i Göteborg. De pussades under restaurangbesöket och blev tillsagda av personal att sluta. Enligt restaurangen hade flera gäster klagat på deras uppförande.

Diskriminering! Enligt DO är det diskriminering som har samband med sexuell läggning. Tingsrätten dömde restaurangen att betala 10 000 kronor i diskrimineringsersättning till kvinnan.

FALL 10. En pojke hörde skolans vaktmästare uttrycka sig nedsättande och afrofobiskt i samtal med några andra elever på skolan. När pojken strax efter det spottade i en soptunna vände sig vaktmästaren till honom och frågade: "Ska du komma hit och smitta oss med Ebola?"

Diskriminering! DO ansåg efter att ha utrett händelsen att kommentaren var diskriminering efter etnisk tillhörighet. Skolan medgav ansvar för uttalandet och vidtog åtgärder för att förhindra att händelsen upprepas. Förlikningen innebär att skolan skulle betala 30 000 kronor i ersättning till pojken.

VARFÖR?

Läroplanen för gymnasieskolan – skolans värdegrund och uppgifter

- "Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna"
- "Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana."
- "Det etiska perspektivet är av betydelse för många av de frågor som tas upp i utbildningen. Därför ska undervisningen i olika ämnen behandla detta perspektiv och ge en grund för och främja elevernas förmåga till personliga ställningstaganden"

Centralt innehåll i samhällskunskap 1a1 och 1b

- "De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ"